

VII. Szövegemlékek

I. Korai kis szövegelemlek

Jelentőségük:

- 1) magyar írásosság fejlettségi szintjét jelzik
- 2) nyelvi rendszer egésze vizsgálható

Korlátjuk:

kis szám

I. Korai kis szövegemlékek

Halotti Beszéd és Könyörgés (1192-95, Pray-k.)

Ómagyar Mária-siralom (1300 k., Sermones-k.)

Gyulafehérvári sorok (1310 k.)

Königsbergi Töredék és Szalagjai (1350 k.)

II. Általános kérdések

1. Eredetiek vagy másolatok?

a) következetesség

Szinnyei József – Mészöly Gedeon

b) nyelvelmékek külső képe

c) latin megfelelőik kódexbeli helyzete

d) ÓMS versleírási módja

e) leírási hibák

f) helyesírás

g) statisztika

MÁSOLAT

II. Általános kérdések

2. Eredetiek keletkezési ideje?

fogódzók:

- szórványok
- közel állnak egymáshoz
- eltéréseik: időbeliek, térbeliek, műfajiak

II. Általános kérdések

2. Eredetiek keletkezési ideje?

Halotti Beszéd és Könyörgés (1170 k./1192-95)

Ómagyar Mária-siralom (1250 k./1300 k.)

Gyulafehérvári sorok (1250 k./1310 k.)

Königsbergi Töredék és Szalagjai (1200 k./1350 k.)

3. Keletkezési helyük?

nyugati nyelvterület

II. Általános kérdések

4. Szövegegységek

Halotti Beszéd és Könyörgés

? több szerzőtől?

? nem azonos időből?

Miért vetődött fel?

BESZÉD

a) szabad fordítás

b) nyitóformula: feleym

záróformula: magyar

c) latinjaik a Pray-kódex eltérő helyén

KÖNYÖRGÉS

szigorú fordítás

bratym

latin nyelven

II. Általános kérdések

5. Élőszóbeliséghez való viszonyuk

korai ómagyar kor: írásművek szóbeli felhasználásra

kései ómagyar kor: olvasmányellátottság a fő cél

6. Latinitáshoz való viszonyuk

korai ómagyar kor: szabad átköltés

kései ómagyar kor: szigorú, szó szerinti fordítás

↓
beszédbeli felhasználás

↓
olvasásra készültek

II. Általános kérdések

7. Mikortól ismertek a szövegemlékeink?

nagy különbségek közöttük:

HB. 1770, Pray György

ÓMS. 1922

MS. 1956

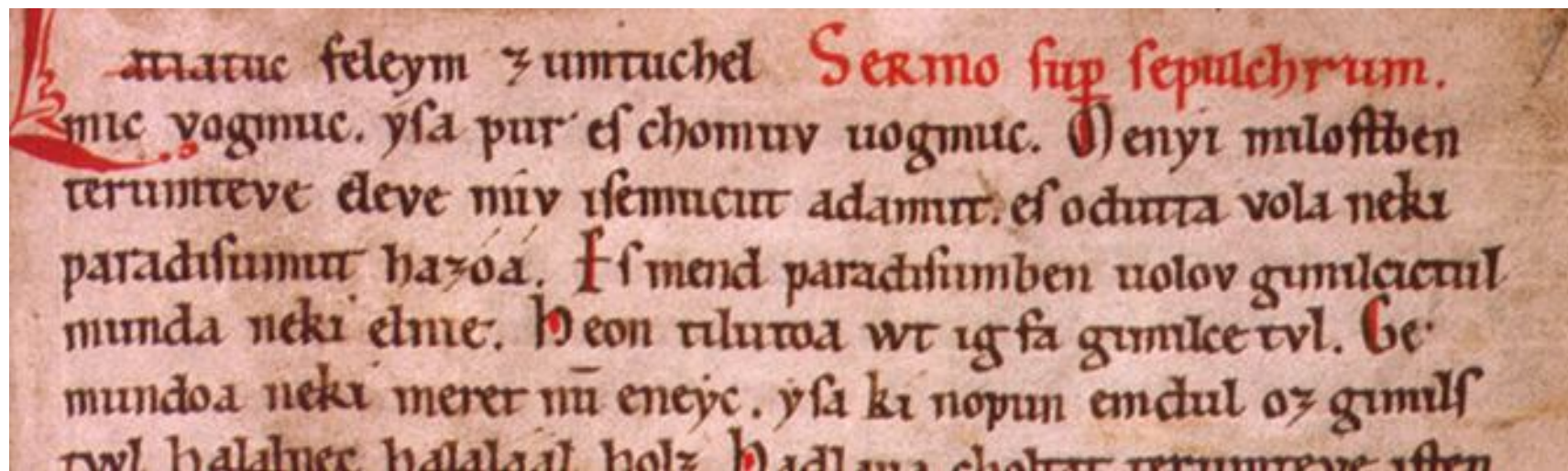
II. Általános kérdések

8. A nyelvtörténeti hasznosításuk

1. mint írott szöveget azonosítjuk
  - > íráskép
  - > „kibetűzés”
2. hangzós forma rekonstruálása: olvasat
3. jelentés, szemantikai interpretáció
  - a) korabeli
  - b) mai

II. Általános kérdések

8. A nyelvtörténeti hasznosításuk

II. Általános kérdések

8. A nyelvtörténeti hasznosításuk

1. kibetűzés

Heon tilutoa wt ig fa gimilce tvl. Ge mundoa neki meret
nū eneyc.

2. olvasat

x̄eon t̄ilutoá ūt id̄zs f̄a d̄zsimilcsét̄ül, d̄zs̄e mundoá nekí
                  ō ēgy   gy   ë   ō   gy   o   i
méret n̄um eneik.

ö

II. Általános kérdések

8. A nyelvtörténeti hasznosításuk

3. nyelvi magyarázat

3.1. eltérő grammatikai megoldások

– igeidő: *tilutoa, mundoa*

– igemódok: *meret num eneyc*

3.2. szóhasználatbeli eltérések

heon

3.3. szavak hangalakja eltéréseket mutat

II. Általános kérdések

8. A nyelvtörténeti hasznosításuk

4. jelentéstani értelmezés

Csak egy fa gyümölcsétől tiltotta őt el (az isten), de azt is megmondta neki, hogy miért ne egyen (belőle).